

به ماهیت این پدیده، مستلزم اتخاذ سیاست‌های باثبات، شفاف و پایدارکننده شرایط اقتصادی، سیاست‌های ارزی مناسب در بخش تولید، اصلاح برخی از قوانین و مقررات ناظر بر بازار کار، افزایش مهارت نیروی کار و تربیت نیروی انسانی متناسب با نیازهای بازار کار می‌باشد.

۹-۱- جمعیت و نیروی انسانی

براساس برآورد مرکز آمار ایران، جمعیت کشور در سال ۱۳۸۹ به ۷۴/۷ میلیون نفر رسید که ۵۳/۶ میلیون نفر آن ساکن شهرها و بقیه ساکن روستاها بودند. رشد جمعیت شهری که متأثر از پدیده مهاجرت و نیز تبدیل مناطق روستایی به شهری است در سال ۱۳۸۹ در مقایسه با سال قبل بیش از رشد جمعیت کل کشور (۱/۵ درصد) و معادل ۲/۵ درصد بود. ضریب شهرنشینی نیز با ۰/۸ واحد درصد افزایش در مقایسه با سال گذشته به ۷۱/۸ درصد رسید. در این سال نسبت جنسی جمعیت که تعداد مردان به ازای هر یکصد نفر زن را نشان می‌دهد برابر ۱۰۳/۲ نفر بود که نسبت به سال گذشته اندکی افزایش داشت.

طی سال‌های ۸۵-۱۳۷۵، بیش از ۱۲ میلیون نفر در کشور مهاجرت کردند. توزیع مهاجران وارد شده برحسب مدت اقامت در محل جدید نشان می‌دهد که حدود ۲/۵ میلیون نفر از آنها کمتر از یک سال اقامت داشته‌اند. مقایسه این تعداد مهاجر با مهاجرانی که مدت اقامت آنها بیش از یک سال است نشان‌دهنده

در سال ۱۳۸۹، با توجه به مصوبات شورای عالی اشتغال، ایجاد ۱/۱ میلیون فرصت شغلی هدف‌گذاری شد. بر این اساس، مقرر شد تا با هماهنگی سیستم بانکی طرح ساماندهی و حمایت از مشاغل خانگی اجرایی شود. علاوه بر این، برای حمایت از صنایع متوسط، سقف تسهیلات پرداختی به بنگاه‌های کوچک اقتصادی زودبازده و کارآفرین موضوع تبصره ۳ دستورالعمل اجرایی ماده ۵ آیین‌نامه مذکور از ۱۰ میلیارد ریال به ۲۰ میلیارد ریال افزایش یافت. در این راستا، تصویب شد تا ۳۰ درصد از منابع باقی‌مانده سال‌های قبل و اعتبارات جدید آیین‌نامه مذکور به طرح‌های متوسط و بزرگ، حداقل ۲۰ و حداکثر ۱۰۰ میلیارد ریال تسهیلات اختصاص یابد.

در این سال به منظور تسریع در بهره‌برداری از واحدهای تولیدی و پایدارسازی اشتغال ایجاد شده، اختصاص تسهیلات به طرح‌های نیمه‌تمام و تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی از اولویت برخوردار بود. با این حال و علی‌رغم ثبات نسبی جمعیت فعال (عرضه نیروی کار) در مقایسه با سال گذشته، نرخ بیکاری به بیشترین مقدار خود طی شش سال اخیر رسید. بالا بودن نرخ بیکاری جوانان، عدم تعادل جنسیتی و عدم تعادل استانی نرخ بیکاری از دیگر ویژگی‌های بازار کار است که در سال ۱۳۸۹ نیز حاکم بود. در بخش تقاضای نیروی کار نیز تعداد مشاغل نسبت به سال قبل کاهش یافت که نشان‌دهنده حاکم شدن شرایط کساد در اقتصاد بود. بهبود وضعیت اشتغال و کاهش نرخ بیکاری در کشور با توجه

فصل ۹ تحولات بازار کار و نیروی انسانی

افزایش قابل ملاحظه تعداد مهاجران در سال پایانی دهه مورد بررسی می‌باشد.

مهاجرت فرایندی در جهت بازتوزیع نیروی کار بوده و براساس تحلیل هزینه- فایده نیروی کار برای حداکثر کردن درآمد (مطلوبیت) صورت می‌گیرد و در صورتی که محدودیت‌هایی برای تامین خدمات شهری، فرهنگی و مسکونی مهاجران در مقصد وجود نداشته باشد، امری مفید نیز تلقی می‌شود؛ زیرا به دلیل مهاجرت تخصیص بهینه‌تری از نیروی کار صورت می‌گیرد. معمولاً مهاجرت‌هایی که به دلیل ادامه تحصیل یا انجام خدمت وظیفه صورت می‌گیرد در مقایسه با مهاجرت‌هایی که برای جستجوی کار یا پیروی از خانوار صورت می‌گیرد کمتر دائمی است. براساس ارقام سرشماری سال ۱۳۸۵، بیش از ۲۰ درصد از کل مهاجرت‌ها به دلیل ادامه تحصیل یا انجام خدمت وظیفه می‌باشد. روند رو به رشد پذیرش دانشگاه‌ها نیز می‌تواند عاملی برای افزایش مهاجرت در سال‌های اخیر باشد.

مقایسه مهاجرت‌های انجام شده در استان‌های مختلف طی دهه مزبور نشان می‌دهد خالص ورود مهاجر به استان تهران ۷۸۸/۹ هزار نفر می‌باشد. بعد از استان تهران، استان‌های خراسان رضوی و اصفهان بیشترین مهاجر وارد شده را دارا هستند و خالص ورودی مهاجران به اصفهان بالاتر از استان خراسان رضوی است. شرایط اقتصادی بهتر نظیر تمرکز امکانات مختلف، دانشگاه‌ها و فرصت‌های شغلی، از جمله دلایل مهاجرت بالا به این استان‌ها می‌باشد.

براساس آمار سازمان ثبت احوال کشور، تعداد موالید در سال ۱۳۸۹، ۱۳۶۳/۵ هزار نفر بود که در مقایسه با سال گذشته ۱/۱ درصد افزایش داشت. با توجه به تعداد

وفات ثبت شده در سال مذکور به میزان ۴۴۱/۰ هزار نفر، در این سال ۹۲۲/۵ هزار نفر به جمعیت اضافه شده است. با فرض جمعیت ۷۳/۷ میلیون نفری در سال ۱۳۸۸، رشد جمعیت بدون در نظر گرفتن مهاجرت در سال مورد بررسی ۱/۲۵ درصد است.

جدول ۹-۱- آمارهای حیاتی جمعیت (هزار نفر)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
تعداد موالید ثبت شده (کل اسناد)	۱۳۰۰/۲	۱۳۴۸/۵	۱۳۶۳/۵
تعداد وفات ثبت شده	۴۱۷/۸	۳۹۳/۵	۴۴۱/۰
درصد تغییر	-۵/۸		۱۲/۱

ماخذ: سازمان ثبت احوال کشور

در سال ۱۳۸۹، تعداد ۸۹۱/۶ هزار مورد ازدواج و ۱۳۷/۲ هزار مورد طلاق به ثبت رسید که در مقایسه با سال گذشته به ترتیب ۰/۲ و ۹/۱ درصد رشد نشان می‌دهد. نسبت آمار ازدواج به طلاق در سال ۱۳۸۹ به رقم ۶/۵ رسید که در مقایسه با سال گذشته ۸/۲ درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال افزایش بیشتر تعداد طلاق موجب کاهش نسبت مزبور گردید.

۹-۲- بازار کار

در بازار کار نیز همانند سایر بازارها، از تقابل عرضه و تقاضا، قیمت (دستمزد) و مقدار (تعداد نیروی کار) تعادلی تعیین می‌شود. البته با توجه به اینکه در این بازار خدمات نیروی کار مورد معامله قرار می‌گیرد و شغل افراد بخشی از هویت آنها محسوب می‌شود، به لحاظ بعد انسانی، بازار کار از دیگر بازارها متمایز می‌گردد. از طرف دیگر، به دلیل متاثر شدن شرایط رفاهی افراد از وضعیت حاکم بر بازار کار، اهمیت این بازار دوچندان می‌گردد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۹

کاهش هم‌زمان نرخ مشارکت مردان، بیشتر متاثر از شرایط اقتصادی است.

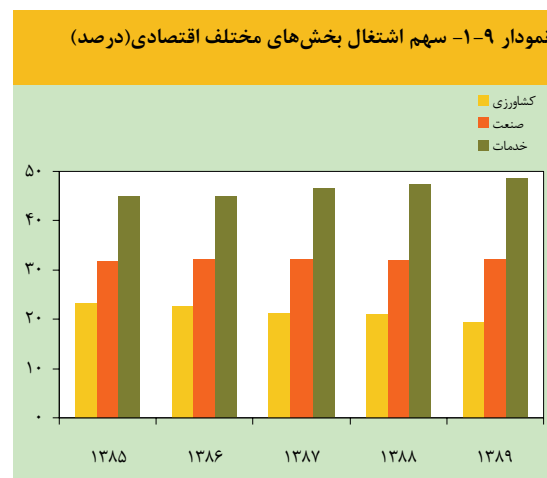
در سال ۱۳۸۹، نرخ مشارکت به تفکیک مناطق شهری و روستایی به ترتیب با ۰/۴ و ۱/۱ واحد درصد کاهش به ۳۷/۳ و ۴۰/۸ درصد رسید. نرخ مشارکت مناطق روستایی کمترین میزان نرخ مشارکت از سال ۱۳۸۴ تا سال مورد بررسی می‌باشد. پدیده مهاجرت جوانان به مناطق شهری، شرایط اقتصادی و اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها از فصل چهارم سال ۱۳۸۹ از مهم‌ترین عوامل موثر در پایین بودن نرخ مشارکت به شمار می‌رود. انتظار می‌رود با توجه به تعدیل قیمت‌ها و کاهش میزان یارانه به قیمت‌های ثابت و افزایش هزینه‌های زندگی، عرضه نیروی کار در سال‌های آتی به سطح قبل یا حتی بیشتر از آن نیز بازگردد.

با توجه به نوع مشاغل در دهک‌های پایین درآمدی و اینکه اغلب آنان از سطح درآمد مکفی برخوردار نبوده و در گروه مشاغل سخت و زیان‌آور قرار دارند و با لحاظ کردن این نکته که اغلب این خانوارها دارای بعد خانوار بالاتری نسبت به سایر دهک‌ها می‌باشند، تخصیص یارانه به ازای افراد خانوار به مفهوم برخورداری از یک منبع درآمد حتی بالاتر از درآمد شغل فعلی است. در این حالت بسیاری از خانوارها ترجیح می‌دهند بدون اینکه از شغلی برخوردار باشند صرفاً با درآمد حاصل از یارانه پرداختی به امرار معاش بپردازند. اتخاذ این شیوه در بلندمدت با توجه به کاهش ارزش واقعی یارانه پرداختی و توزیع یکسان آن بین خانوارها نابرابری درآمدی بیشتری را به جامعه تحمیل خواهد نمود. ضمن اینکه به دلیل غیر فعال شدن بخشی از نیروی کار، آمار مربوط به بازار کار در سطح کلان، کمتر از حد اعلام شده و مبین شرایط واقعی جامعه نیست.

۹-۲-۱- عرضه نیروی کار

عرضه نیروی کار نشان‌دهنده تعداد افرادی (ساعاتی) است که در هر میزان دستمزد وارد بازار کار می‌شوند. جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر، عرضه بالقوه و جمعیت فعال، عرضه بالفعل نیروی کار را تعیین می‌نماید. میزان عرضه متاثر از متغیرهای جمعیتی و اقتصادی است.

در سال ۱۳۸۹، با وجود رشد جمعیت بالای ده سال به میزان ۱/۷ درصد، جمعیت فعال با ۰/۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۲۳۸۷۵ هزار نفر رسید. این اختلاف رشد به مفهوم کاهش نرخ مشارکت و غیر فعال شدن بخشی از جمعیت در سال مورد نظر است. در این سال نرخ مشارکت با ۰/۶ واحد درصد کاهش نسبت به سال گذشته به ۳۸/۳ درصد رسید. بررسی نرخ مشارکت به تفکیک جنسیت نشان می‌دهد نرخ مشارکت مردان و زنان در سال مذکور به ترتیب به ۶۲/۱ و ۱۴/۱ درصد رسید که در مقایسه با سال گذشته ۰/۷ و ۰/۴ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد.

هرچند که پایین بودن نرخ مشارکت زنان در ایران تا حدودی ناشی از ریشه‌های فرهنگی کشور است، اما کاهش این نرخ با توجه به شرایط تحصیلی زنان در سال‌های اخیر و

جدول ۹-۲- تحول جمعیت و بازار کار

(هزار نفر- درصد)

درصد تغییر(۱)		سال			
۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	
۱/۷	۱/۷	۶۲۳۹۱	۶۱۳۴۶	۶۰۳۰۰	جمعیت ۱۰ سال و بیشتر(برآورد)
۰/۱	۴/۱	۲۳۸۷۵	۲۳۸۴۱	۲۲۸۹۲	جمعیت فعال
-۱/۶	۲/۴	۲۰۶۵۷	۲۱۰۰۱	۲۰۵۰۰	جمعیت شاغل
۱۳/۳	۱۸/۷	۳۲۱۸	۲۸۴۰	۲۳۹۲	جمعیت بیکار
-۰/۶	۰/۹	۳۸/۳	۳۸/۹	۳۸/۰	نرخ مشارکت
۱/۶	۱/۵	۱۳/۵	۱۱/۹	۱۰/۴	نرخ بیکاری
۱/۸	۱/۵	۱۵/۳	۱۳/۵	۱۲/۰	مناطق شهری
۰/۸	۱/۱	۹/۱	۸/۳	۷/۲	مناطق روستایی
۱/۱	۱/۷	۱۱/۹	۱۰/۸	۹/۱	مردان
۳/۷	۰/۱	۲۰/۵	۱۶/۸	۱۶/۷	زنان
۴/۰	۱/۷	۲۸/۷	۲۴/۷	۲۳/۰	جوانان ۱۵-۲۴ سال
۴/۶	۲/۰	۳۴/۰	۲۹/۴	۲۷/۴	شهری
۲/۰	۱/۱	۱۸/۴	۱۶/۴	۱۵/۳	روستایی
۳/۴	۱/۷	۲۵/۵	۲۲/۱	۲۰/۴	جوانان ۱۵-۲۹ سال
۳/۹	۱/۷	۲۹/۰	۲۵/۱	۲۳/۴	شهری
۱/۷	۱/۳	۱۷/۱	۱۵/۴	۱۴/۱	روستایی

ماخذ: مرکز آمار ایران

۱- تغییرات نرخ‌های بیکاری و مشارکت برحسب واحد درصد می‌باشند.

۹-۲-۲- تقاضای نیروی کار

آن نشان‌دهنده کساد اقتصادی می‌باشد. هرچند در سال ۱۳۸۸ افزایش تعداد شاغلان نشان‌دهنده بهبود نسبی شرایط اقتصادی بود، اما آمار اشتغال در سال ۱۳۸۹ نشان‌دهنده کساد مجدد اقتصاد است. شایان ذکر است که رشد تولید در سال ۱۳۸۹ با توجه به عدم رشد اشتغال عمدتاً از محل ارتقای بهره‌وری نیروی کار یا جایگزینی سرمایه به ویژه در واحدهای بزرگ تولیدی محقق گردیده است.

در سال ۱۳۸۹، سهم اشتغال بخش کشاورزی به ۱۹/۲ درصد رسید که کمترین میزان سهم این بخش از سال ۱۳۸۴ تاکنون می‌باشد. براساس نتایج طرح آمارگیری نیروی کار، طی سال‌های ۸۹-۱۳۸۴ حدود ۱۱۳۰ هزار شغل در بخش کشاورزی حذف شده است. مکانیزه شدن بخش کشاورزی، واردات بی‌رویه، بالا بودن و نیز غیر بهینه بودن نسبت نیروی کار

تقاضای نیروی کار عبارت است از (حداکثر) نیروی کاری که در هر میزان دستمزد برای تولید به کار گرفته می‌شود و نشان می‌دهد کارفرمایان در دستمزد معین تمایل به استخدام چه میزان نیروی کار دارند. به‌طور کلی، تقاضای نیروی کار تابعی از سطح تولید (تقاضای موثر) و قیمت‌های نسبی عوامل تولید است.

مقایسه تعداد شاغلان در بخش‌های مختلف اقتصادی شامل صنعت، کشاورزی و خدمات در سال ۱۳۸۹ نشان می‌دهد که در این سال در مجموع ۲۰/۷ میلیون نفر مشغول به کار بودند که در مقایسه با تعداد شاغلان در سال گذشته ۱/۶ درصد کاهش دارد. مقایسه تعداد شاغلان طی سال‌های ۸۹-۱۳۸۴ نشان می‌دهد که بیشترین تعداد شاغلان در سال ۱۳۸۶ و به میزان ۲۱/۱ میلیون نفر بوده است. شرایط اشتغال در سال‌های بعد از

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۹

سال گذشته، ۱/۸ و ۰/۸ واحد درصد افزایش داشت. نرخ بیکاری بالاتر در مناطق شهری متأثر از مهاجرت کارجویان روستایی به این مناطق است.

در سال ۱۳۸۹، نرخ بیکاری جوانان در گروه سنی ۲۴-۱۵ ساله، ۲۸/۷ درصد بود که در مقایسه با سال ۱۳۸۸، ۴/۰ واحد درصد افزایش داشت؛ با توجه به اینکه بخش وسیعی از گروه سنی مزبور به دلیل تمایل به ادامه تحصیل، غیر فعال می‌باشند، بالا بودن نرخ مذکور حاکی از عدم اشتغال به کار جوانان فعال در این گروه سنی است. نرخ بیکاری جوانان در گروه سنی ۲۹-۱۵ ساله نیز با ۳/۴ واحد درصد افزایش به ۲۵/۵ درصد رسید. در دو گروه سنی فوق نیز نرخ بیکاری به تفکیک جنسیت حاکی از بالا بودن نرخ بیکاری زنان است؛ به طوری که نرخ بیکاری زنان در دو گروه سنی ۲۴-۱۵ و ۲۹-۱۵ ساله به ترتیب ۴۱/۳ و ۳۹/۷ درصد بود که در مقایسه با ارقام سال ۱۳۸۸ به ترتیب به میزان ۳۲/۴ و ۳۱/۰ درصد، افزایش قابل ملاحظه‌ای نشان می‌دهد.

نرخ مشارکت در سال ۱۳۸۹ با ۰/۶ واحد درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۸۸ به ۳۸/۳ درصد رسید. بررسی نرخ مشارکت در استان‌های مختلف نشان می‌دهد که نرخ مشارکت در مقایسه با سال گذشته در هشت استان افزایش داشته و میزان افزایش به‌طور متوسط ۰/۹ واحد درصد بوده است. در سایر استان‌ها نرخ مشارکت به‌طور متوسط ۱/۴ واحد درصد کاهش داشت. در چهار استان کهگیلویه و بویراحمد، قم، قزوین و چهارمحال و بختیاری علی‌رغم افزایش نرخ مشارکت، نرخ بیکاری کاهش یافت

به سطح زیر کشت و بروز پدیده خشکسالی در برخی سال‌ها از جمله دلایل کاهش سهم اشتغال بخش کشاورزی می‌باشد. سهم اشتغال بخش‌های صنعت و خدمات در سال ۱۳۸۹ به ترتیب به ۳۲/۲ و ۴۸/۶ درصد رسید که بیشترین میزان طی دوره یاد شده است.

سهم اشتغال زنان در سال ۱۳۸۹ به ۱۶/۷ درصد رسید که نسبت به سال گذشته ۰/۸ واحد درصد کاهش داشت. این امر نشان‌دهنده آن است که به طور کلی، اشتغال زنان در دوره‌های کساد در مقایسه با اشتغال مردان با کاهش بیشتری مواجه می‌شود. البته همان‌طور که قبلاً نیز بیان شد، پرداخت یارانه به خانوارها در اواخر سال ۱۳۸۹ در عدم تمایل خانوارها به اشتغال بانوان به ویژه در شرایطی که یافتن شغل به سختی امکان‌پذیر است موثر می‌باشد.

۹-۲-۳- بیکاری

در سال ۱۳۸۹، نرخ بیکاری با ۱/۶ واحد درصد افزایش نسبت به سال گذشته به ۱۳/۵ درصد رسید. در سال مورد بررسی، نرخ بیکاری مردان و زنان به ترتیب به ۱۱/۹ و ۲۰/۵ درصد رسید که نسبت به سال قبل به ترتیب ۱/۱ و ۳/۷ واحد درصد افزایش داشت. طولانی شدن دوره بیکاری نیروی کار ضمن کاهش انگیزه برای یافتن شغل و دلسردی افراد، ممکن است به دلیل تغییر سریع فن‌آوری، به از دست دادن مهارت نیروی کار نیز منجر شود.

بررسی وضعیت نرخ بیکاری برحسب مناطق شهری و روستایی نشان می‌دهد نرخ بیکاری مناطق شهری و روستایی در سال ۱۳۸۹ به ترتیب ۱۵/۳ و ۹/۱ درصد بود که در مقایسه با

که حاکی از بهتر بودن شرایط برای فعالیتهای اقتصادی در استانهای مذکور است.

به این ترتیب در سال ۱۳۸۹، علی‌رغم پایین بودن نرخ مشارکت، نرخ بیکاری به بیشترین مقدار خود از سال ۱۳۸۴ تاکنون رسید. با توجه به جمعیت ده ساله و بیشتر، هر یک واحد درصد تغییر در نرخ مشارکت منجر به تغییر جمعیت فعال در حدود ۶۰۰ هزار نفر خواهد شد. به این ترتیب، چنانچه نرخ مشارکت جمعیت ده سال و بیشتر در سطح سال ۱۳۸۶ ثابت باقی می‌ماند، نسبت جمعیت بیکار به جمعیت فعال (نرخ بیکاری بدون تغییرات نرخ مشارکت) در سال ۱۳۸۹ بیش از ۱۶ درصد، و در صورتی که در سطح سال قبل بود بیش از ۱۴/۵ درصد برآورد می‌گردد.

۹-۲-۴- تسهیلات اعطا شده برای ایجاد اشتغال

عملکرد تسهیلات اشتغال‌زایی از محل بندهای (ذ) و (ژ) تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۴ و طرح ایجاد اشتغال از طریق بنگاه‌های کوچک و زودبازده در سال ۱۳۸۹ رشد نسبی داشت. به دلیل اولویت پرداخت تسهیلات به طرح‌های مصوب قبلی و نیمه‌تمام و حفظ اشتغال موجود، مجموع اشتغال ایجاد شده براساس قراردادهای منعقد شده در سال ۱۳۸۹ از محل تسهیلات اشتغال‌زایی بندهای (ذ) و (ژ) تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۴ و طرح ایجاد اشتغال از طریق بنگاه‌های کوچک و زودبازده، حدود ۲۰۰ هزار شغل برآورد شد. محدودیت منابع بانکی، افزایش بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی، عدم ایفای تعهدات تسهیلات‌گیرندگان در بازپرداخت بدهی خود به بانک‌ها و انحرافات ایجاد شده در برخی موارد از سوی

تسهیلات‌گیرندگان از جمله دلایل عملکرد محدود تسهیلات اشتغال‌زایی به شمار می‌رود.

الف- کمک‌های فنی و اعتباری به بخش خصوصی و تعاونی

(موضوع آیین‌نامه اجرایی بندهای (ذ) و (ژ) تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۴)

در پایان اسفند ماه ۱۳۸۹، مانده تعداد و مبلغ طرح‌های قرارداد منعقد شده به ترتیب با ۳/۰ و ۱۴/۵ درصد افزایش در مقایسه با اسفند ماه سال قبل به ۲۲/۲ هزار فقره و ۳/۸ هزار میلیارد ریال رسید. مانده تسهیلات پرداختی نیز در مقایسه با مانده سال قبل ۷۷۶/۹ میلیارد ریال افزایش داشت. عملکرد تسهیلات اشتغال‌زایی از محل تبصره مزبور از ابتدای اجرا تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۹ حاکی از پرداخت ۳/۶ هزار میلیارد ریال تسهیلات است. پیش‌بینی شده است که در صورت بهره‌برداری از طرح‌های قرارداد منعقد شده از ابتدا تا پایان اسفند ماه سال مورد بررسی، حدود ۵۸ هزار فرصت شغلی (به‌طور متوسط سالانه ۹/۷ هزار فرصت شغلی) ایجاد گردد. براساس قانون مزبور، دولت موظف به تخصیص ۱۵ هزار میلیارد ریال بابت یارانه سود تسهیلات می‌باشد که تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۹، ۷/۸ درصد از کل این مبلغ تخصیص یافت. به نظر می‌رسد عملکرد نسبتاً پایین این تبصره به علت تمرکز اعطای تسهیلات در قالب طرح بنگاه‌های کوچک اقتصادی زودبازده و کارآفرین است.

تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۹، تعداد ۳۵/۳ هزار طرح به بانک‌ها معرفی شد که از این تعداد، ۲۴ هزار طرح در بانک‌ها تایید شد و ۱/۵ هزار طرح نیز از نظر بانک‌ها فاقد توجیه فنی و اقتصادی بود. بقیه طرح‌ها در حال بررسی یا رفع نواقص هستند.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۹

اسفند ماه ۱۳۸۹ به ۱۴/۴ درصد رسید که در مقایسه با نسبت ۱۰/۴ درصدی سال ماقبل آن ۴ واحد درصد افزایش دارد.

نکته حائز اهمیت، رشد مانده اقساط سررسید گذشته و معوق است، به طوری که نسبت مانده اقساط سررسید گذشته و معوق به مانده تسهیلات پرداختی در پایان

جدول ۹-۳- عملکرد تسهیلات اعطایی موضوع آیین نامه اجرایی بندهای (ذ) و (ز) تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور

(میلیارد ریال)

درصد تغییر		تغییر در مانده		مانده در پایان اسفند ماه			
۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	
۰/۱	۰/۱	۹/۳	۴/۷	۷۹۴۶/۷	۷۹۳۷/۴	۷۹۳۲/۷	سقف اعتبار
۰/۰	۰/۱	۰/۰	۱/۱	۱۰۸۳/۸	۱۰۸۳/۸	۱۰۸۲/۷	سقف یارانه سود و کارمزد تسهیلات وجوه اداره شده و ریز شده به حساب بانکهای عامل
-۱/۱	۰/۹	-۱۳/۰	۱۰/۸	۱۱۷۳/۱	۱۱۸۶/۱	۱۱۷۵/۳	طرحهای قرارداد منعقد شده
۳/۰	۳/۶	۶۴۸/۴	۷۵۷/۰	۲۲۱۸۲/۴	۲۱۵۳۴/۰	۲۰۷۷۷/۰	تعداد(فقره)
۱۴/۵	۳/۳	۴۸۴/۸	۱۰۵/۳	۳۸۲۲/۱	۳۳۳۷/۳	۳۲۳۲/۰	مبلغ
۲۷/۴	۳/۶	۷۷۶/۹	۹۷/۷	۳۶۱۶/۷	۲۸۳۹/۸	۲۷۴۲/۱	تسهیلات پرداختی
۵/۰	-۵/۵	۳/۹	-۴/۶	۸۲/۵	۷۸/۶	۸۳/۲	اقساط سررسید گذشته
۱۰۱/۴	۱۲۵/۱	۲۱۹/۸	۱۲۰/۵	۴۳۶/۶	۲۱۶/۸	۹۶/۳	اقساط معوق

ب- تسهیلات اعطایی بانکها به بنگاههای کوچک

اقتصادی زودبازده و کارآفرین

بنگاههای با کمتر از ۱۰ نفر شاغل و حدود ۵۹/۲ درصد مربوط به بنگاههای با ۱۰ تا ۴۹ نفر شاغل بود. براساس طرحهای قرارداد منعقد، به طور متوسط ۱۴۱/۱ میلیون ریال تسهیلات برای ایجاد هر فرصت شغلی لازم است. میزان تغییر در مانده فرصت‌های شغلی پیش‌بینی شده در سال مورد بررسی ۱۸۷/۷ هزار فرصت شغلی می‌باشد. بخش صنعت و معدن با سهمی معادل ۵۲/۸ درصد، بالاترین میزان استفاده از این تسهیلات را در میان بخش‌های اقتصادی دارا است.

براساس عملکرد تسهیلات اعطایی بانکها به بنگاههای کوچک اقتصادی زودبازده و کارآفرین تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۹، مبلغ طرحهای معرفی شده ۶۷۲/۴ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با مانده پایان اسفند سال قبل ۶/۴ درصد رشد داشت. ارزش طرحهای تایید شده در بانکها در مدت مذکور ۳۱۲/۱ هزار میلیارد ریال بود. از میان ۲۷۲/۶ هزار میلیارد ریال طرحهای قرارداد منعقد شده، حدود ۴۰/۸ درصد مربوط به

جدول ۹-۴- عملکرد تسهیلات اعطایی به بنگاههای کوچک زودبازده و کارآفرین تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۹

(میلیارد ریال)

درصد تامین مالی طرحهای قرارداد منعقد شده	مانده تسهیلات پرداختی	فرصت‌های شغلی برآورد شده براساس طرحهای قرارداد منعقد شده(نفر)	ارزش طرحهای قرارداد منعقد شده	ارزش طرحهای تایید شده در بانک	ارزش طرحهای معرفی شده به بانکها	سهمیه ابلاغی از سوی بانک مرکزی	
۹۱/۶	۲۰۶۷۲۶/۰	۱۵۲۷۴۶۵/۰	۲۲۵۶۵۷/۱	۲۵۹۴۳۶/۶	۵۶۸۱۰۲/۶	۳۸۷۱۴۶/۰	بانکهای تجاری
۹۳/۸	۴۴۰۳۵/۵	۴۰۴۰۷۱/۰	۴۶۹۵۹/۶	۵۲۶۲۳/۴	۱۰۴۳۳۰/۷	۸۰۵۳۴/۰	بانکهای تخصصی
۹۲/۰	۲۵۰۷۷۱/۴	۱۹۳۱۵۳۶/۰	۲۷۲۶۱۶/۷	۳۱۲۰۶۰/۰	۶۷۲۴۳۳/۳	۴۶۷۶۸۰/۰	جمع

فصل ۹ تحولات بازار کار و نیروی انسانی

سررسید گذشته و معوق شد که در مقایسه با مانده اسفند ماه سال گذشته به ترتیب ۷/۹ درصد کاهش و ۳۹/۷ درصد افزایش داشت.

شایان ذکر است تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۹، به ترتیب ۸/۸۲۷۸ و ۷/۱۴۰۲۵ میلیارد ریال از اصل تسهیلات،

جدول ۹-۵- مقایسه عملکرد تسهیلات اعطایی به بنگاه‌های کوچک زودبازده و کارآفرین (میلیارد ریال)

درصد تغییر در مانده	میزان تغییر در مانده		مانده در پایان اسفند ماه			
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۸۷	
۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۴۶۷۶۸۰/۰	۴۶۷۶۸۰/۰	سه‌میه ابلاغی از سوی بانک مرکزی
۶/۴	۴/۸	۴۰۶۹۹/۹	۲۸۹۰۷/۵	۶۷۲۴۳۳/۳	۶۳۱۷۳۳/۴	ارزش طرح‌های معرفی شده به بانک‌ها
۵/۰	۵/۵	۱۴۷۹۰/۸	۱۵۵۹۵/۹	۳۱۲۰۶/۰	۲۹۷۲۶۹/۲	ارزش طرح‌های تأیید شده در بانک
۸/۵	۶/۸	۲۱۳۷۶/۶	۱۵۹۸۰/۶	۲۷۲۶۱۶/۷	۲۵۱۲۴۰/۱	ارزش طرح‌های قرارداد منعقد شده
						فرصت‌های شغلی برآورد شده براساس
۱۰/۸	۷/۲	۱۸۷۶۵۲/۰	۱۱۶۷۰۵/۸	۱۹۳۱۵۳۶/۰	۱۷۴۳۸۸۴/۰	طرح‌های قرارداد منعقد شده (نفر)
۹/۷	۱۰/۱	۲۲۱۹۷/۸	۲۱۰۴۵/۳	۲۵۰۷۷۱/۴	۲۲۸۵۷۳/۶	تسهیلات پرداختی
-۷/۹	۳۴/۷	-۷۱۴/۸	۲۳۱۵/۰	۸۲۷۸/۸	۸۹۹۳/۶	اقساط سررسید گذشته
۳۹/۷	۸۸/۴	۳۹۸۴/۳	۴۷۱۲/۷	۱۴۰۲۵/۶	۱۰۰۴۱/۳	مطالبات معوق

۱۳۸۳ از عوامل شکل‌گیری عدم تعادل در منابع و مصارف صندوق پس از دوره مذکور شد. ضمن اینکه عدم ایفای به موقع تعهد دولت در کسری منابع صندوق و وخیم شدن وضعیت آن نقش موثری داشته است.

در سال ۱۳۸۹، مقرری ۱۴۵۸۵۹ نفر از مشمولان صندوق بیمه بیکاری قطع گردید. حدود ۷۶ درصد به دلیل اتمام مدت استحقاق، ۱۱ درصد به دلیل اشتغال مجدد و ۱۳ درصد باقی‌مانده به دلایلی از جمله بازنشستگی، از کارافتادگی، فوت یا عدم شرکت در کلاس‌های فنی و حرفه‌ای و ... از ردیف مقرری‌بگیران حذف شدند. تعداد موارد قطع مقرری به دلیل اشتغال مجدد با ۹/۵ واحد درصد کاهش نسبت به سال گذشته به ۱۶۰۴۴ نفر رسید. توقف طرح‌های اشتغال مجدد^(۱) مقرری‌بگیران بیمه بیکاری عامل کاهش مذکور است.

۱- طبق تبصره ۱ ماده ۹ قانون بیمه بیکاری، «دولت مکلف است همه ساله از طریق سیستم بانکی و منابع اعتباری سازمان تأمین اجتماعی و با استفاده از اعتبارات قرض‌الحسنه، طرح‌های اشتغال‌زای مشخصی را جهت اشتغال به کار بیکاران مشمول این قانون در بودجه سالانه کشور پیش‌بینی کرده و رأساً یا از طریق شرکت‌های تعاونی یا خصوصی و با نظارت وزارت کار و امور اجتماعی به مورد اجرا گذارد». براساس تبصره فوق، طرح‌های اشتغال مجدد بیکاران با همکاری وزارت کار و امور اجتماعی تهیه شده و به اجرا در آمده است.

۹-۲-۵- عملکرد صندوق بیمه بیکاری در سال ۱۳۸۹

تعداد مقرری‌بگیران بیمه بیکاری در سال ۱۳۸۹ در مقایسه با سال ۱۳۸۸ با رشدی معادل ۹/۷ درصد به ۱۸۳ هزار نفر رسید. این تعداد با توجه به جمعیت بیکار کشور (حدود ۳۲۱۸/۳ هزار نفر در سال ۱۳۸۹) سهم اندکی از کل بیکاران کشور را تشکیل می‌دهد. تعداد بیمه‌شدگانی که طی سال ۱۳۸۹ به جمع مشمولان صندوق بیمه بیکاری اضافه شدند ۱۶۲/۱ هزار نفر بود. بنابراین، تعداد بیمه‌شدگانی که طی سال ۱۳۸۹ از مقرری بیمه بیکاری استفاده نمودند به ۳۲۸/۹ هزار نفر رسید.

بررسی عملکرد صندوق بیمه بیکاری طی سال‌های ۸۰-۱۳۶۶ نشان می‌دهد منابع صندوق بیمه بیکاری بیش از مصارف آن و عملکرد صندوق نسبتاً مناسب بوده است. بحران در صنایع نساجی کشور و به تبع آن تصویب قانون حمایت از بازسازی و نوسازی صنایع نساجی در سال ۱۳۸۰ و متعاقب آن، قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور در راستای حمایت از صنایع بحرانی با رویکرد بازنشسته کردن یا تعدیل نیروهای مازاد با پوشش مقرری بیمه بیکاری در سال

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۹

افزایش نسبت به سال قبل معادل ۳۰۳۰/۰ هزار ریال تعیین شد. با در نظر گرفتن نرخ تورم در سال مذکور (۱۲/۴ درصد)، حداقل دستمزد واقعی ماهانه در مقایسه با سال گذشته ۲/۳ درصد افزایش داشت.

همچنین براساس مصوبه هیات وزیران، ضریب حقوق کارکنان دولت از ۶۰۰ واحد در سال ۱۳۸۸ به ۶۳۶ واحد در سال ۱۳۸۹ افزایش یافت که با ۳-۵ درصد افزایش سالانه، جمع افزایش سالانه حقوق کارکنان دولت ۹/۰-۱۱/۰ درصد بود. بنابراین، حقوق واقعی کارکنان دولت در سال ۱۳۸۹ با توجه به نرخ تورم کاهش داشت.

۳-۹- آموزش

نظام آموزشی هر کشور در مقاطع مختلف تحصیلی، علاوه بر رسالت فرهنگی و اجتماعی، عهده‌دار تربیت و آماده‌سازی نیروی کار برای ورود به بازار کار است. با شناخت مناسب از مزیت‌های نسبی و برنامه‌ریزی صحیح آموزشی می‌توان نیروی انسانی پویاتری را جهت تسریع توسعه اقتصادی به کار گرفت. امکانات آموزشی عمومی مناسب باعث کاهش فقر فرهنگی و اقتصادی شده و زمینه را برای بالفعل کردن استعدادهای افراد جامعه فراهم می‌نماید.

۹-۳-۱- آموزش و پرورش عمومی

در سال ۱۳۸۹، تعداد کل دانش‌آموزان^(۱) با ۰/۴ درصد کاهش به ۱۳/۳ میلیون نفر رسید. از این تعداد، حدود ۵۰۱ هزار نفر دانش‌آموز بزرگسال بودند که در مقایسه با سال قبل ۳۸/۸ درصد افزایش نشان می‌دهد.

۱- شامل دانش‌آموزان دوره‌های آمادگی، ابتدایی، راهنمایی تحصیلی، متوسطه عمومی، پیش‌دانشگاهی و بزرگسال می‌باشد.

جدول ۹-۶- توزیع علل قطع مقرری بیمه بیکاری

نفر	تعداد کل قطع مقرری	استفاده از حداکثر مدت	اشتغال مجدد	سایر	۱۳۸۸	
					نفر	سهم (درصد)
۱۳۸۸	۱۲۹۹۲۹	۹۴۸۴۸	۲۶۶۹۳	۸۳۸۸	۶/۵	۲۰/۵
۱۳۸۹	۱۴۵۸۵۹	۱۱۰۸۵۳	۱۶۰۴۴	۱۸۹۶۲	۱۳/۰	۱۱/۰

ماخذ: سازمان تامین اجتماعی

جدول ۹-۷- عملکرد صندوق بیمه بیکاری (نفر)

درصد تغییر	سال		تعداد مقرری‌بگیران
	۱۳۸۹	۱۳۸۸	
۹/۷	۱۸۳۰۳۱	۱۶۶۸۰۲	تعداد مقرری‌بگیران
۱/۴	۱۶۲۰۸۸	۱۵۹۸۰۷	تعداد برقراری مقرری
۱۲/۳	۱۴۵۸۵۹	۱۲۹۹۲۹	تعداد موارد قطع مقرری

ماخذ: سازمان تامین اجتماعی

شایان ذکر است براساس قانون کار، مدت پرداخت مقرری حداقل ۶ و حداکثر ۵۰ ماه از اولین روز بیکاری می‌باشد. طبق آمار ارائه شده، مقرری پرداختی برحسب نفر- ماه در سال ۱۳۸۹ در مقایسه با سال گذشته با ۷/۰ درصد رشد به ۲/۱ میلیون نفر- ماه رسید و با توجه به تعداد کل مقرری‌بگیران به طور متوسط ۱۱/۵ ماه پرداختی به افراد صورت گرفت.

۹-۲-۶- دستمزد و حقوق

تعیین حداقل دستمزد در اغلب کشورها به منظور تحقق عدالت اجتماعی و حمایت از نیروی کار با تخصص و مهارت پایین صورت می‌گیرد. در ایران هر ساله حداقل مزد برای کارگران و ضریب حقوق برای کارمندان دولت تعیین می‌شود. براساس ماده ۴۱ قانون کار مصوب سال ۱۳۶۹، شورای عالی کار هر ساله میزان حداقل مزد کارگران را اعلام می‌نماید. حداقل دستمزد اسمی ماهانه کارگران در سال ۱۳۸۹ با ۱۵/۰ درصد

فصل ۹ تحولات بازار کار و نیروی انسانی

دختران است؛ به گونه‌ای که حدود ۶۰/۸ درصد از دانش‌آموزان مقطع مذکور را دانش‌آموزان دختر تشکیل می‌دهند. این امر به دلیل ادامه تحصیل بیشتر دانش‌آموزان پسر (۶۵/۲ درصد) در رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش است.

در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، حدود ۴۳۵/۰ هزار نفر دانش‌آموز در دوره پیش‌دانشگاهی (دولتی و غیرانتفاعی- بدون بزرگسال) مشغول به تحصیل بودند که در مقایسه با سال گذشته ۶/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. ترکیب جنسی دانش‌آموزان در مقطع فوق حاکمی از سهم بیشتر

جدول ۹-۸- دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی بر حسب جنس (۱)

(هزار نفر)

درصد تغییر	۱۳۸۸-۸۹		۱۳۸۹-۹۰		درصد تغییر
	پسر	دختر	پسر	دختر	
ابتدایی	۲۷۱۳/۵	۲۸۷۸/۳	۲۷۳۴/۰	۲۸۹۸/۸	۰/۸
راهنمایی تحصیلی	۱۵۵۸/۳	۱۷۳۳/۹	۱۵۳۹/۶	۱۷۰۵/۳	-۱/۲
متوسطه عمومی (۲)	۱۵۴۶/۱	۱۷۱۳/۶	۱۴۳۷/۳	۱۶۰۱/۶	-۷/۰
جمع	۵۸۱۷/۸	۶۳۲۵/۸	۵۷۱۰/۸	۶۲۰۵/۷	-۱/۸

۱- شامل دانش‌آموزان بزرگسال نمی‌باشد.

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

۲- بدون احتساب دانش‌آموزان دوره پیش‌دانشگاهی می‌باشد.

جدول ۹-۹- ترکیب دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی در مناطق شهری و روستایی

(درصد)

مناطق روستایی	۱۳۸۸-۸۹		۱۳۸۹-۹۰		مناطق روستایی
	مناطق شهری	مناطق روستایی	مناطق شهری	مناطق روستایی	
ابتدایی	۶۷/۰	۳۳/۰	۶۷/۷	۳۲/۳	۳۲/۳
راهنمایی تحصیلی	۷۲/۷	۲۷/۳	۷۴/۲	۲۵/۸	۲۵/۸
متوسطه عمومی	۸۴/۹	۱۵/۱	۸۵/۴	۱۴/۶	۱۴/۶
جمع	۷۳/۳	۲۶/۷	۷۴/۰	۲۶/۰	۲۶/۰

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

جدول ۹-۱۰- دانش‌آموزان مدارس غیرانتفاعی در مقاطع مختلف تحصیلی (۱)

درصد تغییر	تعداد (هزار نفر)		سهم در کل دانش‌آموزان (درصد)		درصد تغییر
	۱۳۸۸-۸۹	۱۳۸۹-۹۰	۱۳۸۸-۸۹	۱۳۸۹-۹۰	
ابتدایی	۴۰۷/۱	۴۱۶/۱	۷/۳	۷/۴	۱/۳
راهنمایی تحصیلی	۲۵۰/۸	۲۳۴/۰	۷/۶	۷/۲	۱۲/۶
متوسطه عمومی	۳۲۵/۷	۲۴۲/۰	۱۰/۰	۸/۰	۲۶/۶
جمع	۹۸۳/۶	۸۹۲/۱	۸/۱	۷/۵	۱۱/۶

ماخذ: وزارت آموزش و پرورش

۱- آمار دانش‌آموزان مدارس غیرانتفاعی از سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ به بعد تحت عنوان دانش‌آموزان مدارس غیردولتی ارائه شده است.

تحصیلی گذشته کاهش یافت. کاهش دانش‌آموزان در مقاطع راهنمایی و متوسطه عمومی در کاهش کل دانش‌آموزان مدارس

در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، سهم دانش‌آموزان مدارس غیرانتفاعی از کل دانش‌آموزان در مقایسه با سال

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۸۹

جدول ۹-۱۱- نسبت جمعیت تحت تعلیم به لازم‌التعلیم و نسبت باسوادی (درصد)

سال		
۱۳۸۸	۱۳۸۹ (۱)	
نسبت جمعیت تحت تعلیم به لازم‌التعلیم		
در گروه سنی ۶ تا ۱۴ ساله:		
مناطق شهری	۹۶/۸	∞
مناطق روستایی	۸۷/۷	∞
کل کشور	۹۳/۶	∞
نسبت باسوادی		
در گروه سنی ۶ تا ۲۹ ساله:		
مناطق شهری	۹۶/۵	۹۷/۱
مناطق روستایی	۹۳/۹	∞
کل کشور	۹۵/۶	∞

ماخذ: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری
 ۱- علی‌رغم پیگیری‌های متعدد، به دلیل تغییر ساختار سازمانی معاونت مزبور دریافت آمار و اطلاعات درخواستی میسر نشد.

در سال ۱۳۸۹، نسبت باسوادی در گروه سنی ۶-۲۹

ساله در کل کشور معادل ۹۷/۱ درصد بود که در مقایسه با سال قبل ۰/۶ واحد درصد افزایش داشت.

جدول ۹-۱۲- نسبت باسوادی در جمعیت ۶ ساله و بالاتر (درصد)

کل کشور	مناطق شهری	مناطق روستایی	
۸۷/۳	۹۰/۹	۷۹/۴	۱۳۸۸
∞	∞	∞	۱۳۸۹

ماخذ: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری

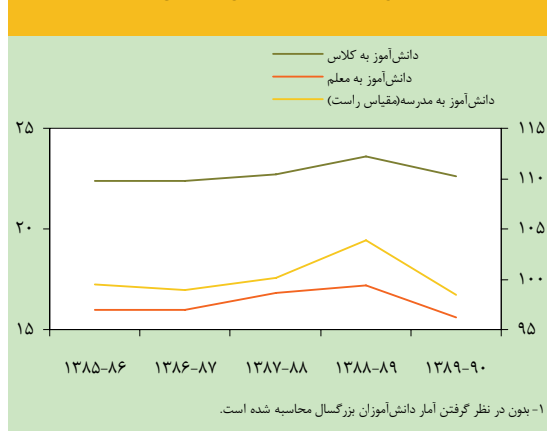
۹-۳-۲- آموزش عالی

تربیت نیروی انسانی متخصص همراه با ارتقای سرمایه انسانی و اجتماعی کشور منجر به افزایش ظرفیت رشد اقتصادی و در نهایت تسریع فرایند توسعه اقتصادی می‌گردد. در عین حال، گسترش رشته‌های تحصیلی بدون توجه به نیازهای بازار کار منجر به افزایش اصطکاک در بازار کار شده و این امر بیکاری طبیعی را بالا می‌برد.

غیرانتفاعی موثر بود. با توجه به عدم تغییر شرایط جمعیتی، شرایط اقتصادی خانوارها و هزینه‌های بالای این مدارس به‌ویژه در مقطع متوسطه عمومی در عدم تمایل خانوارها به استفاده از خدمات این مدارس موثر بوده است.

در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، شرایط آموزشی در کشور با توجه به شاخص‌های «دانش‌آموز به مدرسه»، «دانش‌آموز به معلم» و «دانش‌آموز به کلاس» با توجه به روند کاهشی تعداد دانش‌آموزان و همچنین افزایش تعداد مدارس و کادر آموزشی بهبود محسوسی یافت. در سال تحصیلی مورد بررسی، تعداد مدارس و کادر آموزشی در کل کشور در مقایسه با سال گذشته به ترتیب ۲/۵ و ۹/۴ درصد افزایش داشت و از تعداد کلاس ۱/۱ درصد کاسته شد.

نمودار ۹-۲- شاخص‌های کیفیت آموزش در ایران (۱)

۱- بون در نظر گرفتن آمار دانش‌آموزان بزرگسال محاسبه شده است.

در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، تعداد بی‌سوادان و کم‌سوادان تحت پوشش نهضت سوادآموزی ۹۷۲/۸ هزار نفر بود که در مقایسه با سال قبل ۱۵/۰ درصد کاهش نشان می‌دهد. از کل سوادآموزان، حدود ۴۲/۵ درصد در دوره مقدماتی و ۵۷/۵ درصد در مقاطع تکمیلی، پایانی و پنجم ابتدایی به سوادآموزی اشتغال داشتند.

فصل ۹ تحولات بازار کار و نیروی انسانی

رشته‌های علوم انسانی در کاهش سهمیه اختصاصی و تعداد دانشجویان رشته‌های مزبور موثر بوده است. در سال تحصیلی مذکور، ۶۷/۶ درصد از دانشجویان در دو گروه تحصیلی «علوم اجتماعی، بازرگانی و حقوق» و «مهندسی، تولید و ساخت» به تحصیل مشغول بودند که در مجموع نسبت به سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ حدود ۲۹۰ هزار نفر افزایش داشت.

برنامه‌ریزی برای جذب دانشجویان متناسب با نیازهای بازار کار کشور از جمله سیاست‌هایی است که لازم است برای اجتناب از به هدر رفتن سرمایه‌های انسانی و فیزیکی مد نظر برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران قرار گیرد.

طی سال‌های ۸۹-۱۳۸۴، تعداد دانشجویان کشور به‌طور متوسط سالانه ۹/۰ درصد رشد داشت. در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، تعداد دانشجویان با ۸/۶ درصد افزایش به ۴۱۱۶/۶ هزار نفر رسید. با توجه به اینکه این تعداد دانشجو حدود نیمی از افراد در حال تحصیل یا با تحصیلات عالی را شامل می‌شود، بازار کار در جذب نیروی تحصیل کرده در سال‌های آتی با چالش‌های بیشتری روبه‌رو خواهد شد.

در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، تعداد دانشجویان رشته «علوم انسانی و هنر» در مقایسه با سال تحصیلی گذشته با ۵/۸ درصد کاهش روبه‌رو شد. بازنگری و تجدید نظر در منابع درسی

جدول ۹-۱۳- کل دانشجویان کشور

(نفر)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال تحصیلی			
	۱۳۸۸-۸۹	۱۳۸۹-۹۰	۱۳۸۸-۸۹	۱۳۸۹-۹۰		
۶۲/۷	۶۱/۵	۱۰/۷	۱۹/۰	۲۵۸۰۴۰۳	۲۳۳۰۸۳۱	آموزش عالی دولتی (۱)
۳۵/۰	۳۴/۲	۱۱/۳	۱۴/۰	۱۴۴۲۲۶۱	۱۲۹۵۳۸۹	زن
۲۷/۶	۲۷/۳	۹/۹	۲۶/۰	۱۱۳۸۱۴۲	۱۰۳۵۴۴۲	مرد
۳۷/۳	۳۸/۵	۵/۲	۴/۹	۱۵۳۶۱۹۰	۱۴۶۰۰۲۸	دانشگاه آزاد اسلامی
۱۴/۵	۱۵/۳	۲/۸	۱/۲	۵۹۵۸۲۸	۵۷۹۵۷۷	زن
۲۲/۸	۲۳/۲	۶/۸	۷/۵	۹۴۰۳۶۲	۸۸۰۴۵۱	مرد
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۸/۶	۱۳/۲	۴۱۱۶۵۹۳	۳۷۹۰۸۵۹	جمع

ماخذ: وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری
۱- شامل دانشجویان دانشگاه پیام نور نیز می‌باشد.